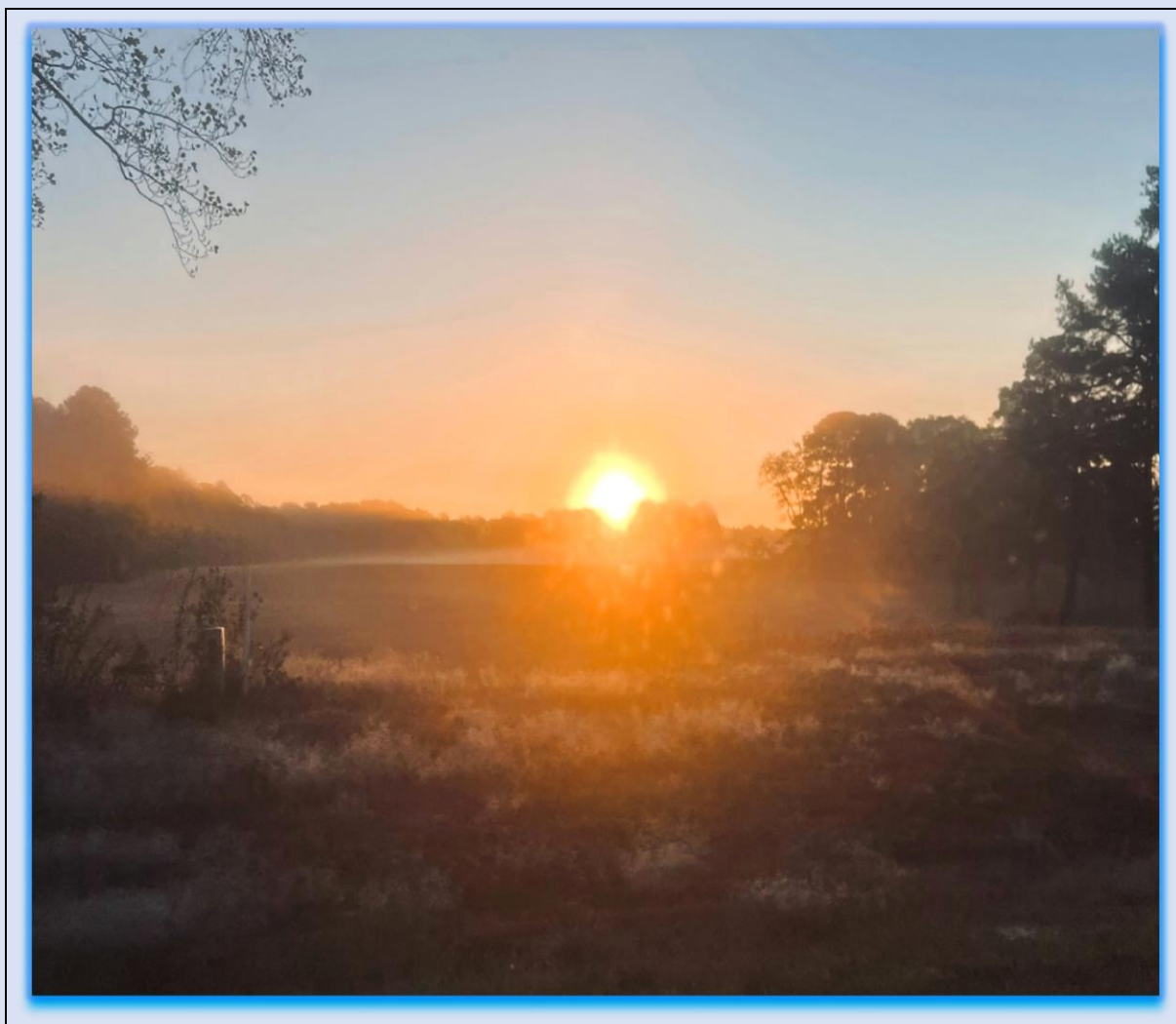

LAATSTE EDITIE

KNIPSELKRANT MEI 2026

Stichting Sociaal Overleg Sittard-Geleen

info@stichtingsociaaloverleg.nl

<https://www.stichtingsociaaloverleg.nl/>

01. Stress-sensitieve dienstverlening helpt burgers die het nodig hebben

[RadarAdvies](#) (bron: Binnenlands Bestuur 23 maart 2026)

Werken aan positieve maatschappelijke verandering.

Beeld: RadarAdvies

Benader inwoners die stress ervaren op een manier waarop je zowel hun bestaanszekerheid als autonomie waarborgt. Herwin vertrouwen als dat geschaad is. Hoe? Door stress-sensitief werken te implementeren binnen je organisatie, via die weg te zorgen voor een cultuuromslag en zo inwoners met stress op een empathische manier te helpen.

Iedereen reageert anders op langdurige stress. Een van de grondleggers van stress-sensitief werken, Nadja Jungmann, onderschrijft bijvoorbeeld de invloed van langdurige stress op de actiebereidheid van inwoners. Om juist die actiebereidheid te vergroten, zowel in het privéleven als ook om mee te kunnen doen in de samenleving, ondersteunen wij gemeenten en organisaties om stress-sensitief te gaan werken.

Cultuuromslag

Stress-sensitief werken geeft inzicht in stressfactoren die kunnen spelen in relatie tot alle betrokkenen. Dat kan een inwoner zijn met financiële schaarste, maar ook een teamleider die schaarste in tijd ervaart. Stress-sensitief werken is een manier waarop je enerzijds inwoners adequaat ondersteunt en anderzijds professionals en managers op een stress-sensitievare manier laat denken en doen.

Stress-sensitief werken levert een organisatie-brede cultuuromslag op. Dat is niet makkelijk. Veranderbaarheid is een wezenlijk en begrijpelijk probleem binnen organisaties. Dat weten wij. Maar we weten ook wat deze manier van werken oplevert voor professionals, ook al zien zij het van tevoren misschien somber in. Het levert energie op.

Commitment

Het is van belang dat de hele organisatie aansluit bij een nieuwe denk- en werkwijze. Onze adviseurs gaan aan tafel zitten met alle lagen binnen de organisatie. Inwoners, uitvoerders, lijnmanagement, management en ook de politiek. We zorgen dat er per functiegroep een overlegplatform is en dat ook de rest van de organisatie wordt meegenomen met opgedane ervaringen en kan meedenken.

Commitment speelt de sleutelrol. Wij zorgen ervoor dat:

- alle betrokkenen gehoord worden
- verantwoordelijkheden worden vastgelegd
- er voldoende aandacht wordt gegeven aan overbelasting
- alle betrokkenen weten wanneer escaleren nodig is en wat te doen

Meerdimensionale aanpak

Wij implementeren stress-sensitief werken. We kunnen zorgen voor draagvlak en commitment, trainingen en het toepassen van stress-sensitief werken op de werkvloer.

Houd jij je binnen jouw gemeente bezig met de relatie tussen de gemeente en inwoners en wil je mensen met stress adequaat ondersteunen? Wij helpen je met een meerdimensionale aanpak door:

- implementatie in al zijn facetten vorm te geven
- alle betrokken partijen inzicht te geven in stressfactoren
- iedereen het gevoel te geven gehoord te zijn: van inwoner tot politiek tot lijnmanagement

02. Kabinet wil geen proactieve dienstverlening voor bijstand

[Koen Enneking](#) (bron: Binnenlands Bestuur 31 maart 2026)

Als er geen budget beschikbaar komt, kunnen gemeenten de bijstand niet proactief aanbieden aan inwoners die daar wel recht op hebben

Het kabinet ziet af van het plan om proactieve dienstverlening toe te passen op de algemene bijstand. Daarmee wil de regering besparen op de bijstandskosten, zo blijkt uit de Voorjaarsnota die vrijdag naar de Tweede Kamer is gestuurd. Schuldenexperts en gemeenten spreken van een stap terug.

Het wetsvoorstel proactieve dienstverlening moet gemeenten, het UWV en de Sociale Verzekeringbank (SVB) in staat stellen burgers [actief te wijzen](#) op hun rechten. Door persoonsgegevens te delen en te gebruiken, kan sneller worden vastgesteld wie recht heeft op bijvoorbeeld een bijstandsuitkering of andere inkomensondersteunende regelingen. Het doel is het terugdringen van het niet-gebruik van uitkeringen en voorzieningen en het versterken van de bestaanszekerheid.

Bezuiniging

Het kabinet wil deze werkwijze echter niet invoeren voor de algemene bijstand. Volgens het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid levert dat een besparing op van 5 miljoen euro in 2026, oplopend tot 30 miljoen euro in 2030 en 2031.

Complex

Die beslissing gaat in tegen de verwachtingen van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Marianne van der Sloot (CDA), wethouder in Den Bosch en voorzitter van de VNG-commissie Participatie, Schuldhulpverlening en Integratie, zegt dat gemeenten juist willen investeren in betere ondersteuning van kwetsbare inwoners. Volgens haar is het stelsel van inkomensondersteuning complex en voor veel mensen onoverzichtelijk, wat kan leiden tot onzekerheid.

Jongeren en zelfstandigen

Uit onderzoek van de Arbeidsinspectie uit 2021 [blijkt](#) dat 35 procent van de huishoudens die recht heeft op een bijstandsuitkering, daar geen gebruik van maakt. Onder zelfstandigen ligt dat percentage op 86 procent en onder jongeren tot 27 jaar op 70 procent.

Bestaanszekerheidscrises

Van der Sloot pleit voor vereenvoudiging om de dienstverlening weer bereikbaar te maken. 'Proactieve dienstverlening is daarbij een onmisbaar element', zegt ze. 'Door het schrappen van de algemene bijstand uit de wet, raakt verbetering van de uitvoering verder uit beeld en staat de gemeentelijke uitvoering niet klaar voor bestaanszekerheidscrises zoals rondom energietarieven.' De wethouder vervolgt: 'Als er geen budget komt voor gemeenten, treedt het onderdeel dat gemeenten in staat stelt om de bijstand proactief aan te bieden niet in werking. Dat stelt ons erg teleur.'

Eén druk op de knop

Ook binnen de schuldhulpverlening klinkt kritiek. Joeri Eijzenbach, beleidscoördinator bij de Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet (NVVK), noemt de keuze van het kabinet 'een stap terug'. Hij legt uit: 'Wanneer een inwoner aanklopt voor schuldhulp, kijken we eerst of iemand recht heeft op verschillende inkomensondersteunende voorzieningen. Het is dan natuurlijk veel handiger om met één druk op de knop te kunnen zien waar iemand recht op heeft, in plaats van iemand langs twaalf loketten te sturen. Het stelsel is al zeer complex, en de Wet proactieve dienstverlening is juist een stap waarmee de overheid burgers actief ontzorgt. Door deze nu niet toe te passen op de algemene bijstand, dringen we het toch al hoge niet-gebruik niet terug.'

Belangrijke basis

Ook schuldenexpert André Moerman reageert verbaasd op het kabinetsvoornemen. 'Dit kan toch niet waar zijn', [schrijft](#) hij op LinkedIn. Volgens hem is een toereikend inkomen een 'belangrijke basis om schulden te voorkomen'. Bij een laag inkomen betekent dit dat mensen gebruik moeten kunnen maken van verschillende inkomensondersteunende regelingen. Moerman noemt de Wet proactieve dienstverlening daarom juist 'een mooi initiatief dat hard nodig is in deze complexe samenleving.' Hij vraagt zich af: als mensen door het kabinetsplan minder gebruikmaken van inkomensondersteuning, zoals de bijstand, en daardoor sneller in de schulden raken, hoeveel kost dat de overheid uiteindelijk aan schuldhulpverlening?

In de week van 20 april behandelt de Tweede Kamer de Wet proactieve dienstverlening. Moerman hoopt dat Kamerleden tot een weloverwogen besluit komen en dit kabinetsvoornemen tegenhouden.

03. Twee jaar na massaontslag nog zo'n 300 oud-Nedcar-medewerkers werkloos, bijstand dreigt

Verlaggever Economie dagblad de Limburger 2 april 2026

Twee jaar na het massaontslag door VDL Nedcar in Born zit nog zo'n tien procent van de mensen werkloos thuis. Het betreft zo'n driehonderd medewerkers, van wie tweehonderdvijftig in Nederland en naar schatting zo'n vijftig in België.

Dat lijkt weinig op een totaal van 4200 medewerkers van wie het arbeidscontract in 2024 eindigde, maar verdient enige nuancering. Want in dat aantal zitten 1100 uitzendkrachten. Die zijn uit beeld verdwenen. Verder bestond de groep uit circa 600 Belgen. Ook daar heeft het UWV geen grip op.

Blijft er dus een groep van zo'n 2500 medewerkers over, van wie tien procent nog werkloos is. Zij dreigen komende maanden, na het bereiken van de maximale WW-duur, in de bijstand terecht te komen. Verder vervalt van tal van oud-Nedcar-medewerkers binnenkort de eventuele aanvulling op hun loon.

Begeleiding

Volgens UWV-arbeidsmarktadviseur Gerald Ahn wordt de groep werklozen intensief begeleid. „Het zijn met name de laaggeschoolde zestigplussers die momenteel lastig aan de bak komen. De banen in de productie en logistiek liggen niet langer voor het oprapen. Middels coaching, omscholen en competentietesten zoeken we samen naar alternatieve banen in andere sectoren.”

De aandacht stopt niet bij wie nog aan de kant staat. Ook de mensen die wél aan het werk zijn, maar nog niet duurzaam, blijven volgens Gerald Ahn in beeld.

WW

In totaal hebben 1622 Nedcar-mensen in Nederland gebruikgemaakt van een WW-uitkering. Het positieve nieuws: de meesten hebben hetzij op eigen kracht of via de intensieve samenwerking tussen de partners in de arbeidsmarktregio, een nieuwe baan gevonden.

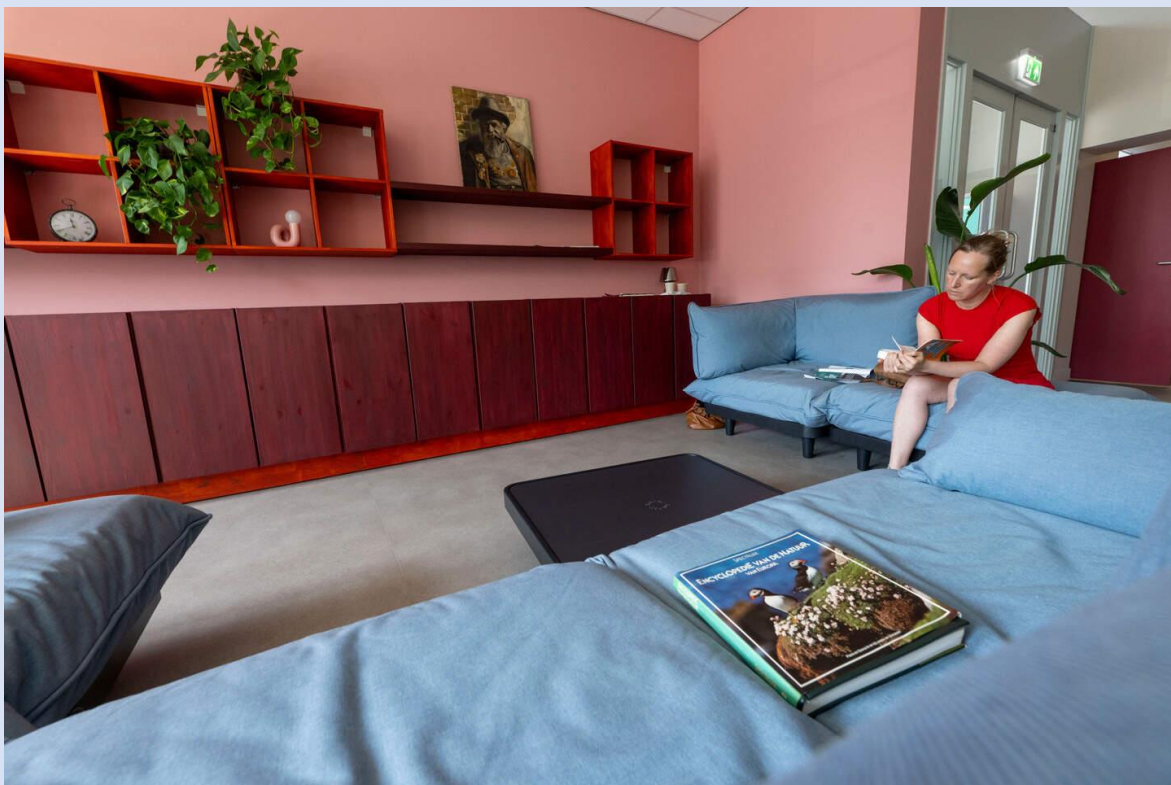
Velen kwamen terecht in sectoren als de handel, uitzendbranche, industrie, transport & logistiek en in mindere mate zorg. Veelvoorkomende functies zijn operator, productiemedewerker, logistiek medewerker, magazijnmedewerker, monteur, schoonmaker en (heftruck)chauffeur.

04. Toch geen hoger beroep tegen komst Sittards inloophuis voor daklozen: volgens klagers valt overlast mee, maar kinderdagopvang ziet 'dagelijks dealers'

Verslaggever Sittard-Geleen dagblad de Limburger 2 april 2026

De komst van inloophuis Bie Zefke, waar daklozen terecht kunnen voor een kop koffie, zorgde voor een hoop ophef in de Sittardse Baandert. Buurtbewoners begonnen een rechtszaak, gingen zelfs in hoger beroep. Nu de overlast mee lijkt te vallen, zien ze daar vanaf. Maar is iedereen het daarmee eens?

„Bie Zefke gaat toch niet meer weg.“ En eerlijk? Daar heeft deze buurman vrede mee. Toen zo'n twee jaar geleden bekend werd dat het Sittards inloophuis voor daklozen naar de Odasingel zou verkassen, liep hij voorop in het protest. Gedreven door de angst voor overlast, sleepte hij samen met een andere bewoner de gemeente voor de rechter. Tevergeefs. De twee gingen nog in hoger beroep, maar nu het inloophuis een dik halfjaar open is, zien ze daar plots vanaf.

*Bie Zefke is een inloophuis waar dak- en thuislozen terecht kunnen voor koffie en lunch.
© Ermino Armino*

Volgens jurist Petra Tummers heeft dat te maken met de slagingskans. „Een juridische procedure zou enkel een principekwestie zijn“. Haar cliënt, die gezien de „shit“ die hij over zich heen kreeg in dit dossier niet met naam in de publiciteit durft, geeft een andere reden. „De overlast valt reuze mee.“

In de buurt klinkt min of meer hetzelfde geluid. Ouderen die hun rollator de weg over volgen „krijgen weinig mee“. De directe burens van Bie Zefke vinden meer bekertjes van poppodium Volt in hun voortuin dan koffiebekers van de daklozen. Degenen die achter het inloophuis wonen, ruiken soms wiet vanuit de achtertuin. Vervelend, maar wel geheel volgens afspraak. Beter onder toezicht blowen dan ergens in een steegje, is het idee daarachter.

Wildplassen en drugs

Fellere kritiek richt zich op de parking achter Bie Zefke, daar waar Mike Meeks zijn kinderopvang runt. Het pand heeft een inham die regelmatig het doelwit is van wildplassers. „Daklozen lopen met hun broek half naar beneden de straat over. Wat als kinderen dat zien?“ Ook vermoedt Meeks dat er gedeald wordt op het plein. „Dagelijks“. Sinds de opening van Bie Zefke ontving de gemeente vier overlastmeldingen, waaronder inderdaad klachten over dealers rondom het medisch centrum. De organisatie van het inloophuis weet niet of het om bezoekers gaat. De fysiotherapeut aan de overkant merkt niets.

Toen Bie Zefke net opende, kwam personeel maandelijks samen met de gemeente en omwonenden. Daarin is bijvoorbeeld afgesproken dat de tuin goed afgeschermd moet worden van de straat. Nu alles relatief rustig verloopt, komt de groep eens per halfjaar samen.

Doran Schmeitz, coördinator van Bie Zefke, is opgelucht dat het hoger beroep van tafel is. Toch is de infoavond van zo'n twee jaar geleden, waar buurtbewoners hun kritiek en zorgen afvuurden, Schmeitz niet in de koude kleren gaan zitten. „Dat blijf je met je meedragen. We werken nu eenmaal met een bepaalde doelgroep en moeten alert blijven. Ook al reageerde de buurt, op een enkeling na, uiteindelijk heel positief.“

05. Zuyderland keert tijdelijk terug naar zorgcentrum Huize De Kollenberg in Sittard, renovatie start deze maand nog

Door: Paul Dolhain verslaggever Sittard-Geleen dagblad de Limburger 2 april 2026

Zorgcentrum Huize De Kollenberg. © Ermino Armino

Zuyderland keert tijdelijk terug naar Huize De Kollenberg in Sittard. Eind vorig jaar vertrok het zorgconcern nog en trokken antikrakers in. Zij moeten nu - sneller dan verwacht - binnen twee weken vertrekken. Dan start een fikse renovatie.

Bewoners van Huize de Kollenberg - gelegen aan de President Kennedysingel aan de rand van het centrum - verkasten vorig jaar oktober naar het fonkelnieuwe [De Baenje](#). Om verloedering van het pand te voorkomen werd een bruikleenovereenkomst aangegaan met leegstandsbeheerder Ad Hoc. Zij zorgden voor bewoning door antikrakers en huisvesting voor kleine bedrijven. Aanvankelijk werd uitgegaan van een langdurige overeenkomst, maar dat is toch niet het geval. De antikrakers hebben twee weken geleden gehoord dat ze uiterlijk 15 april moeten vertrekken. Het gaat in totaal om zestien bewoners en een tweetal ondernemers.

Herstelgerichte zorg

„We hebben allerlei scenario's bekeken om onze capaciteit uit te breiden. Het opnieuw in gebruik nemen van De Kollenberg is als beste scenario naar voren gekomen”, laat Zuyderland-woordvoerder Frank van Opdorp weten. „In Geleen realiseren we een herstelgericht zorgcentrum in Sint Jan, waar alle vormen van herstelgerichte zorg gaan

samenkomen. Om ruimte te creëren voor de verdere ontwikkeling van Sint Jan, nemen we Huize De Kollenberg in Sittard tijdelijk opnieuw in gebruik. Deze locatie wordt eerst stevig gerenoveerd en is eind 2026 gereed om 82 bewoners te ontvangen. De tijdelijke inzet geldt voor een periode van ongeveer vijf jaar."

Het is de bedoeling dat 1 januari 2027 de bewoners intrek nemen in het gerenoveerde zorgcentrum. Per verdieping worden twee grote woonkamers gerealiseerd waar bewoners gezamenlijk kunnen eten, koffie drinken of een activiteit kunnen organiseren. „De kamers - voorzien van eigen sanitair - krijgen een opknapbeurt. De gangen en de centrale ontvangst- en activiteitenruimte krijgen een facelift en verder komen er een fysioruimte, kapsalon en tuin."

Voor de meeste antikrakers die vertrekken heeft Ad Hoc inmiddels nieuwe woonruimte gevonden. „De mededeling van Zuyderland kwam als een verrassing, maar dit hoort uiteraard bij ons vak waarin flexibiliteit van ons verwacht wordt", vertelt accountmanager Lieke Hamers van Ad Hoc. „Vooraf was een opzegtermijn van 28 dagen afgesproken en daar is ook aan voldaan. We hebben de bewoners 17 maart op de hoogte gebracht en ze ook nieuwe woonruimte elders aangeboden. Daar hebben de meeste mensen gebruik van gemaakt, de andere hebben zelf ruimte gevonden."

Gelaten

Dat laatste is het geval voor de 27-jarige Jomar die deze week verhuist naar een nieuwe plek. „Zo'n mededeling komt altijd onverwacht, maar dat hoort er ook bij. Je hoopt altijd dat je langer kunt blijven, maar het is het goed recht van Zuyderland om hun eigen pand weer te betrekken", aldus de realistische antikraker.

06. Kwaliteitsslag vroeg-signalering bij schulden nodig

VNG (bron: Pont Zorg en Sociaal 31 Maart 2026)

De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) roept het kabinet op om de vroeg-signaleringsaanpak bij schulden te verbeteren. De kwaliteit van de signalen moet omhoog om de privacy van burgers te waarborgen. Divosa, NVVK en de VNG ondersteunen de oproep, en zijn ook al bezig met verbeteringen.

In een brief aan minister Vrijbrief benadrukt de AP dat het zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens essentieel is voor het vertrouwen dat nodig is bij de aanpak van schulden. Zo signaleert de toezichthouder dat de wettelijk verplichte sociale incasso soms ontbreekt en gemeenten ook hele lage achterstanden ontvangen. Ook betwijfelt zij of mensen bij bepaalde initiatieven hun toestemming wel echt 'in vrijheid' kunnen geven.

De AP pleit voor vroeg-signalering binnen duidelijke wettelijke kaders, waarbij vrijwilligheid het uitgangspunt blijft zonder hulp op te dringen. Ook moet er een duidelijk onderscheid blijven tussen preventie, vroeg-signalering en bemoeizorg.

Ruimte voor de mens, niet alleen de regels

De oproep van de AP sluit aan bij de ambities van de gemeenten, signaalpartners (verhuurders, zorgverzekeraars en energie- en drinkwaterbedrijven) en het ministerie van SZW. In bestuurlijke afspraken die eind april door alle betrokken branches, het

ministerie van SZW en de VNG, NVVK en Divosa ondertekend worden, zijn concrete doelen opgesteld om zowel de werking van de vroeg-signalering als geheel als de samenwerking binnen de keten te verbeteren.

Het gaat daarbij onder meer om:

- **Meer inzet op sociale incasso:** voordat een signaal naar de gemeente gaat, spannen vaste-lasten-partners zich in om klanten met een betalingsachterstand (persoonlijk) te bereiken. Dit voorkomt onnodige vroeg-signalen.
- **Verhoging van de kwaliteit van de signalen:** er komen duidelijke normen voor verstuurde signalen, zodat gemeenten meer uniforme, proportionele en kwalitatief goede signalen ontvangen. Waar mogelijk worden inspannings- en aanleververplichtingen van signaalpartners gelijkgetrokken. Daarnaast zetten we in op een gestandaardiseerde aanlevering van signalen via het Schuldenknooppunt. We streven ernaar het aantal onterechte signalen van betalingsachterstanden te halveren.
- **Verdubbeling van het bereik:** het streven is om in 2029 met 40% van de mensen met een betalingsachterstand daadwerkelijk in contact te komen.

Ondersteuning voor gemeenten

Bovengenoemde doelstellingen hebben zich vertaald in ruim zestig uiteenlopende verbetermaatregelen. Om deze verbeteringen te realiseren, stelt het kabinet tot en met 2029 jaarlijks minimaal € 20 miljoen beschikbaar, waarvan het grootste deel naar gemeenten gaat. Deze middelen zijn bedoeld als impuls voor gemeenten om hun vroeg-signaleringsaanpak te kunnen intensiveren en meer in te zetten op persoonlijk contact.

07. TNO komt met oplossing voor energiearmoede in 23.000 woningen met aller-slechtste energielabel F en G

De Telegraaf 8 april 2026

Gericht aanpakken van de slechtst geïsoleerde woningen levert per euro de meeste besparing op. © ANP

Isolatie van woningen van huishoudens die maand op maand de energierekening niet of nauwelijks kunnen betalen, levert per geïnvesteerde euro veel meer gasbesparing op dan bij andere woningen.

Dat constateert econoom Peter Mulder van TNO na breed onderzoek naar oplossingen voor deze 'energiearmoede'. Woensdag debatteert de Tweede Kamer over de aanpak van de hardnekkige energiearmoede.

Eerdere onderzoeken toonden aan dat niet alleen de laagste inkomens kwetsbaar zijn; ook de lagere middeninkomens kunnen soms structureel de energienota niet meer betalen. Sinds de uitbraak van de Iran-oorlog is de gasprijs 45 procent gestegen.

Nederland telt 256.000 huishoudens die in matig of slecht geïsoleerde woningen wonen. De verbetering daarvan kost volgens TNO circa 3 miljard euro, gemiddeld ruim 11.000 euro per woning.

Huishoudens met energie-labels F en G

De kern van die groep met hoogste energierekening en minst geïsoleerde woningen, zo'n 23.000 huishoudens met de aller-slechtste energie-labels (F en G), zou met een half miljard euro gered zijn, gemiddeld ruim 21.000 euro per woning.

De besparingen die daarmee bereikt worden, zijn fors, stelt Mulder. „Energiearme huishoudens gaan na isolatie gemiddeld 513 kubieke meter gas per jaar minder verbruiken. Bij de slechtst geïsoleerde woningen loopt dat op tot ruim 800 kubieke meter per jaar.”

Tegen de gemiddelde gasprijs van 1,30 euro per kuub in de afgelopen anderhalf jaar, inclusief belastingen zoals berekend door TNO, bespaart dit huishoudens ongeveer 670 euro per jaar, en meer dan 1000 euro voor de slechtst geïsoleerde woningen.

Huishoudens met energiearmoede

„Per geïnvesteerde euro is de gasbesparing in woningen van huishoudens met energiearmoede hoger dan gemiddeld”, aldus Mulder. „Als de gasprijs stijgt, zoals momenteel het geval is, wordt dit financiële voordeel natuurlijk groter. De uitkomsten van ons onderzoek onderstrepen daarmee dat het met voorrang aanpakken van de slechtste woningen loont. Zowel financieel als maatschappelijk”, verduidelijkt hij.

„Het gaat qua aantallen om een kleine minderheid van alle woningen. Zeker nu de gasprijzen weer oplopen, is dit een hele goede investering in het weerbaar maken van kwetsbare huishoudens”, zegt hij.

TNO werkt met de energiequote, het aandeel van het inkomen dat naar energie gaat. Een vaak gehanteerde vuistregel is dat een energiequote hoger dan 8 procent betekent dat een huishouden te hoge energiekosten heeft om te kunnen blijven dragen.

Na de isolatie gaat die quote volgens TNO gemiddeld van 11 naar 7,5 procent voor huishoudens in sociale huurwoningen, en van 13 procent naar 8,5 procent voor huishoudens met koopwoningen.

Daling met de helft

„Hoewel de woningisolatie de energiearmoede niet volledig kan oplossen, daalt het aantal energiearme huishoudens met een hele hoge energiequote door de aanpak met bijna de helft”, zegt de senior-econoom bij TNO.

De grootste winsten blijken uit deze studie dan in Noordoost-Nederland te boeken. Daar is de energiearmoede nog altijd het hoogst, de woningen zijn er vaak groter en de winters relatief kouder.

„Woningen met de slechtste energie-labels zijn logischerwijs het duurst om te verduurzamen, maar leveren ook de hoogste gasbesparing op. Per saldo wordt juist in deze woningen per geïnvesteerde euro relatief veel energie bespaard“, zegt Mulder.

De Tweede Kamer zocht de afgelopen jaren naar methoden om de energiekosten structureel omlaag te krijgen.

Nederland telt rond 500.000 huishoudens met wat energiearmoede is gaan heten nadat tijdelijke steunmaatregelen zijn weggevallen. Tegelijk liggen de energieprijzen structureel hoger dan voor 2020. Toen steeg de gasprijs met 230 procent.

Mulder: „Zeker nu de gasprijzen weer oplopen, is dit een hele goede investering in het weerbaar maken van kwetsbare huishoudens.“ Maar er blijft voor de politiek ook een dilemma. Subsidies voor verduurzaming bereiken de armere huishoudens tot nu toe het minst.

In de particuliere huursector ontbreekt vaak de prikkel: de verhuurder betaalt de isolatie, de huurder profiteert, maar kan zelf relatief weinig doen. Dus is samenwerking zoeken met corporaties de meest effectieve aanpak, bepleit Mulder.

08. Minder uitstroom van bijstand naar werk

Gemeenten schuiven hun bijstandsinspanningen op van snelle activering naar vaststellen wat inwoners nodig hebben om te participeren

[Yvonne Jansen](#) Binnenlands Bestuur 7 april 2026

Ruim de helft van de gemeenten zag in 2025 het aantal mensen in de bijstand lichtjes stijgen. Dat blijkt uit de jaarrapportage Werk en Inkomen van Divosa, de vereniging van leidinggevenden in het sociaal domein.

In 2025 steeg het bijstandsvolume nauwelijks, met 0,3 procent. In grote steden was dat 0,4 procent en in kleine gemeenten 0,5 procent. Alleen kijkend naar de algemene bijstand (zonder IOAZ, IOAW en Bbz) bedroeg de stijging landelijk 1 procent. Divosa benadrukt dat zowel de bevolkingsgroei als arbeidsmarktontwikkelingen hierop invloed hadden. De groep tussen 18 en de verhoogde AOW-leeftijd die een beroep op de bijstand kan doen is groter geworden.

Laaghangend fruit

Ondanks de aanhoudende schaarste op de inmiddels wat afkoelende arbeidsmarkt, is het totale percentage bijstandsgerechtigden dat uitstroomt naar werk gedaald van 11,5 procent in 2021 naar nog net geen 8 procent in 2024 en 2025. Het laaghangend fruit - mensen die eenvoudig te bemiddelen zijn en/of uit zichzelf vlot aan het werk komen - is wel zo'n beetje geplukt. Bijstandsontvangers hebben vaker gestapelde problemen, zoals het samengaan van een fysieke of mentale beperking, schulden, mantelzorgtaken, langdurige bestaansonzekerheid of gezondheidsproblemen. Een vacature betekent voor deze mensen niet direct een ontsnappingskans uit de bijstand. Eerst moeten zij hun leven op de rit krijgen. Daardoor wijken gemeenten vaker uit naar voorzieningen als beschut werk, dagbesteding en vrijwilligerswerk. Loonkostensubsidie wordt vaker toegepast, maar niet veel.

Niet haalbaar

De uitstroom naar werk, afgezet tegen de totale uitstroom, daalde licht van ruim 35 naar 34 procent. In 2021 lag dit nog op 41 procent. In 2025 had ruim 43 procent van de beëindigde uitkeringen één jaar of korter geduurd. In 2024 stroomde 44 procent van de mensen binnen een jaar uit. Ruim een kwart van de uit-stromers was tussen de één en drie jaar aangewezen op een uitkering; 31 procent had langer dan drie jaar een uitkering.

Belangrijk bij dat laatste feit: hoe langer mensen in de bijstand zitten, des te geringer hun kans op uitstroom wordt. Voor een deel is werken op middellange termijn zelfs in het geheel niet haalbaar. De aanname uit de Participatiewet dat (vrijwel) iedereen bemiddelbaar is naar betaald werk, is volgens gemeenten onrealistisch.

Laten participeren

Van de 400.000 uitkeringsgerechtigden kan naar schatting nú een derde niet betaald werken, maar met adequate begeleiding is dat op termijn voor een deel wel weggelegd, denken gemeenten. Zij zien hun inspanningen verschuiven van snelle activeringspogingen naar maatregelen die inwoners überhaupt weer ergens aan laten meedoen.

Van de grote gemeenten zag een derde in 2025 een lichte stijging van hun bijstandsbestand van 0,4 procent. Onder kleine gemeenten was sprake van een half procent groei en in middelgrote gemeenten (50.000 tot 100.000 inwoners) bleef het aantal mensen in de bijstand nagenoeg gelijk.

Her-instroom

Veel uitkeringsgerechtigden vallen na een half jaar opnieuw terug op een uitkering. Na een jaar is de her-instroom landelijk gemiddeld bijna 13 procent, een kleine krimp ten opzichte van de jaren vóór 2023. Eind 2025 was 55 procent van de bijstandsgerechtigden 45-plusser. Binnen deze oververtegenwoordiging bevinden zich 65-plussers die door het verhogen van de AOW-leeftijd langer op bijstand aangewezen zijn.

Jongeren

Het aandeel jongeren van 18 tot 27 jaar bleef in het verslagjaar procentueel gelijk (11 procent) ten opzichte van het totale bestand. Maar in absolute aantallen nam hun aantal toe: van ruim 40.000 in 2024 richting 42.000 in het verslagjaar. In deze categorie wordt meer geïnvesteerd dan in andere groepen van de populatie, met loonkostensubsidie, job-coaching en beschermt werk. Gemeenten wijken voor de kwetsbaren onder hen af van de verplichte vierweken-zoekperiode: eerst zoeken naar werk of opleiding, daarna mogelijk een uitkering. Reden van deze geduldiger opstelling is onder meer dat jongeren met complexe problemen op een wachtlijst staan voor hulp of zorg door vastlopen van de hulpverlening.

Handhaving

De uitstroom als gevolg van handhaving bleef gelijk aan die van 2024: ruim 7 procent. Mogelijk lopen gemeenten daarmee vooruit op de invoering van de nieuwe Participatiewet in Balans, waarin vaker uitgegaan wordt van vertrouwen en de zogeheten 'menselijke maat' meer ruimte krijgt.

Noodzakelijke voorwaarde

Divosa-voorzitter Victor Everhardt wijst dat minder moeite doen voor kwetsbare inwoners '*penny wise, pound foolish*' is. Hij ziet de inspanningen als 'een noodzakelijke voorwaarde voor een gezonde economie én voor een sterke samenleving.'

09. Zo neem je de angst voor de armoedeval weg

Stimulansz april 2026

"Bied jouw inwoners meer financiële zekerheid."

Onzekerheid houdt mensen vaak tegen om aan het werk te gaan. Ikram Benabdelouahhab komt het dagelijks tegen als werkcoach bij de gemeente Rotterdam. De rekentool WerkkloonT geeft inzicht in de financiële situatie vóór (bijstand) en na (werk). "Dat geeft mensen het vertrouwen om de stap te zetten."

Ikram begeleidde pas een vrouw naar werk. "Ze was net uit de schulden en bang dat ze er financieel op achteruit zou gaan. Samen maakten we in [WerkkloonT](#) een berekening van haar situatie. Ze zag wat ze kon verdienen als ze klaar was voor werk. Ze printte die berekening, hing die op haar koelkast en keek er elke dag naar. Dat hielp haar erbovenop. Ze werkt nog steeds."

Bang om financieel terug te vallen

Dit verhaal is illustratief voor veel mensen die Ikram begeleidt: mensen in de Participatiewet met een afstand tot de arbeidsmarkt van maximaal 1,5 jaar. "Ze zijn bang dat ze hun toeslagen kwijtraken en dat lokale regelingen wegvallen, zoals het Jeugdtegoed en de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. Bovendien horen ze van anderen steeds dat werken niet loont."

Ikram geeft een voorbeeld: "Ik begeleidde een werkende vrouw die zei: 'Als ik mijn financiële situatie vergelijk met die van mijn nicht, dan loont werken echt niet.' Maar ze maakte een verkeerde vergelijking. Zelf werkte ze 24 uur en had één kind, terwijl haar nicht alleenstaand was, niet werkte en vier kinderen had. Uit de berekening van WerkkloonT bleek dat werken voor haar loonde."

Meer dan alleen cijfers

Werken doet ook iets met iemands gezondheid en welzijn. Ikram herinnert zich een vrouw die al twintig jaar een uitkering ontving en kampte met zware migraine. Ze onderzochten samen wat ze leuk vond, zoals autorijden. "Ze startte een paar uur per week in het doelgroepenvervoer," vertelt Ikram. "Na een half jaar kreeg ze een contractverlenging én kon ze haar taxipas halen. De gemeente vergoedde die opleiding. Ze appt me nog steeds: Ik werk nog hoor! Ze heeft minder last van migraine en is vrolijker."

Gemeentebrede uitrol van WerkkloonT

De gemeente Rotterdam werkt sinds mei 2025 met WerkkloonT. De tool berekent het verschil tussen een uitkering en inkomen uit werk, en neemt zowel landelijke toeslagen

als gemeentelijke regelingen en belastingen mee. Aan de invoering ging een pilot vooraf. "Met een werkgroep keken we hoe we inwoners meer financiële zekerheid konden geven in de stap naar werk. Hieruit kwam WerkkloonT als mogelijke oplossing."

Als onderdeel van de pilot liet de gemeente ook intern onderzoek doen. Hierbij werd de tool in de praktijk getoetst door zowel werkcoaches als werkzoekenden. Het onderzoek liet zien dat WerkkloonT daadwerkelijk drempels richting werk verlaagt. De tool geeft meer financieel inzicht en motiveert werkzoekenden aantoonbaar om (meer) te gaan werken. Na de pilot waren zowel werkcoaches als kandidaten enthousiast.

Collega's zien de meerwaarde

Bij de gemeente werken nu alle werkcoaches met WerkkloonT. "In januari 2026 startten we een campagne om het gebruik van WerkkloonT te stimuleren. Dit is succesvol: in januari werd de tool 100 keer gebruikt en medio februari al 140 keer. Collega's zien de meerwaarde."

Dat laatste komt volgens Ikram ook omdat je de tool op meerdere manieren kunt inzetten voor één inwoner. "Je kunt werken met fictieve voorbeelden, maar ook toespitsen op een concrete vacature. In een gesprek nemen we samen met de kandidaat de werkervaring en diploma's door en met welk salaris degene kan instromen. Heeft iemand een grotere afstand tot de arbeidsmarkt, dan kun je een berekening maken op basis van het aantal uren dat nu haalbaar is. Je kunt ook vooruitkijken: hoe ziet het financiële plaatje eruit wanneer je klaar bent om meer uren te werken? Dit geeft inzicht in het perspectief."

Soepele implementatie

De ontwikkeling en implementatie van de tool verliep in fijne samenwerking met Stimulansz, vertelt Ikram. "Stimulansz ontwikkelde de rekentool, vulde deze aan met de Rotterdamse regelingen en trainde de ambassadeurs. Daarna werkten deze ambassadeurs zelf (nieuwe) collega's in. De samenwerking met de mensen van Stimulansz was hartstikke goed. Ze zijn goed bereikbaar, denken mee en pakken vragen snel op."

Heeft Ikram tips voor gemeenten die ook aan de slag willen met WerkkloonT? "Ik kan de tool echt aanraden; hij geeft inwoners een nauwkeurig beeld van hun financiën. Dat neemt de angst voor armoedeval weg, wat helpt in de begeleiding. Ik zie dagelijks wat die financiële zekerheid en motivatie met mensen doet."

10. Lisa (25) had een schuld van 30.000 euro: 'Er kwam een man met een koffer op mijn werk en toen wist ik dat ik in de shit zat'

Door: Fleur Leijte verslaggever Parkstad dagblad de Limburger 9 april 2026

Heerlen / Venlo / Breda/Heerlen gaat de samenwerking aan met Jongeren Perspectief Fonds (JPF) om jongeren uit de schulden te helpen. Lisa uit Breda had een schuld van 30.000 euro, maar wist met hulp van het fonds uit het financiële dal te klimmen. „Geld maakt echt niet gelukkig.“

Toen er drie jaar geleden een man met een koffertje op haar werk langskwam, wist Lisa van Otterlo (25) dat ze écht in de shit zat. Het was een doordeweekse dag, rond lunchtijd. Spitsuur in de broodjeszaak in Breda waar ze achter de balie stond. De man sloot aan in de rij, die steeds korter werd. Met elke stap die hij zette, zakte de moed haar verder in de schoenen. „Ik zoek de baas van Lisa van Otterlo,“ zei hij, toen hij uiteindelijk voor haar stond.

De man kwam beslag leggen op Lisa's salaris. Ze had namelijk een schuld van 30.000 euro. Dat het bedrag zo hoog was, wist ze toen nog niet. Ze werd bedolven onder brieven, maar die maakte ze niet open. Ook werd ze platgebeld door allerlei onbekende nummers, maar ze nam nooit op. Als de deurbel ging, raakte ze in paniek. Ze was overspannen en depressief. En ze schaamde zich rot.

De ellende begon toen ze tijdens de coronapandemie haar baantje in de horeca tijdelijk kwijtraakte. Ze weet nog precies bij welke rekening het misging. De tandartscontrole. Die kon ze niet meer betalen, want ze had geen salaris meer. Daarna haar huur van 625 euro. Om niet uit huis te worden gezet, gebruikte ze haar zorgtoeslag om haar huur te betalen. Maar ja, toen kon ze haar zorgverzekering dus niet meer betalen.

Ze had ook nog een maandelijks abonnement op een huurfiets. En ze had een flinke bestelling gedaan bij H&M met Klarna, een service waarmee je achteraf kan betalen.

Algoritme

Die H&M-bestelling was een impuls. Achteraf ziet ze in dat ze dat niet had moeten doen, maar ze zag op sociale media continu influencers voorbijkomen die er tijdens een shoppingsessie een jaarsalaris doorheen jagen. Haar algoritme schotelde haar continu *shoplogs* voor, filmpjes van meiden die hun nieuwe aankopen showen. Hoe meer, hoe beter. Extreem koopgedrag lijkt de norm. Ze had het gevoel dat zij ook zo moest zijn, om erbij te horen.

Ze was zich ervan bewust dat ze in de problemen zat. Dus ging ze op het internet op zoek naar hulp. Het eerste resultaat op Google was een bedrijf dat beloofde haar uit de schulden te helpen. Er kwam iemand bij haar thuis langs: een student met een klein computertje, een beetje een vage figuur.

„Geef je brieven maar,” zei hij, „dan gaan we het oplossen.” Daarvoor hield het bedrijf 4000 euro in op haar salaris. Lisa was wanhopig, dus ging ze met het bedrijf in zee. Haar salaris belandde inderdaad bij het bedrijf, maar met haar schulden werd ze niet geholpen. Ze was keihard opgelicht.

Nu was ze nog verder van huis. Radeloos klopte ze aan bij de gemeente Breda, die samenwerkt met het Jongeren Perspectief Fonds. Dat stuurde haar coach Ramon. Hij kwam langs en zei: „Pak de brieven er maar bij.” Ze moest ze zelf openmaken en alle bedragen opnoemen. Ze kon wel janken. Doodeng vond ze het.

Het was rock bottom, een absoluut dieptepunt. Maar het mooie van de bodem bereiken is dat er nog maar één weg is: omhoog. Samen met Ramon en JPF begon ze aan de lange weg naar boven. Ze kreeg 50 euro per week om van te leven; de rest van haar salaris gebruikte ze om haar schulden af te lossen.

Ze begon te budgetteren en zelfs te sparen. Ook werd ze aangemoedigd om na te denken over haar toekomst. Wat wilde ze nou eigenlijk? Hoe zag haar ideale leven eruit? Al die tijd was ze aan het overleven, probeerde ze alle ballen in de lucht te houden. Nu was het tijd om naar de toekomst te kijken.

Krent

Die toekomst is nu, drie jaar later. Haar schulden zijn bijna afgelost. Inmiddels werkt ze bij een drogisterij. Na de zomer gaat ze haar koksopleiding afmaken, want koken is haar grote passie. En, geloof het of niet, ze is een echte krent geworden. Ze heeft er zelfs lol in gekregen om haar salaris elke maand netjes onder te verdelen in verschillende potjes.

De schaamte over wat er is gebeurd, laat ze langzaam maar zeker los. Onlangs heeft ze haar vriendinnen verteld over haar schulden. Dat durfde ze eerst niet, uit angst dat ze haar anders zouden bekijken. Of dat ze haar niet meer wilden uitnodigen voor een drankje op een terras.

Ze vindt het belangrijk om haar verhaal te delen, want ze is ervan overtuigd dat iedereen dit kan overkomen. Tegen alle jongeren met geldproblemen wil ze zeggen: „Het maakt echt niet uit of je nou twee of tien paar schoenen hebt. Het gaat erom dat je leven leuk is ingericht.“ Het cliché is waar, dat heeft Lisa aan den lijve ondervonden: „Geluk is niet te koop.“

Over Jongeren Perspectief Fonds (JPF)

De gemeente Heerlen sluit zich vanaf komend najaar aan bij de aanpak van het Jongeren Perspectief Fonds (JPF). Heerlen is namelijk koploper als het gaat over huishoudens met problematische schulden. Ook veel jongeren in de gemeente kampen met geldzorgen. In 2024 waren er in Heerlen 1124 jongeren tussen 18 en 27 jaar met problematische schulden. Behalve Heerlen werkt in Limburg ook Venlo samen met het Jongeren Perspectief Fonds.

De gemeente neemt de schulden van jongeren over via een saneringskrediet. Zo krijgen schuldeisers hun geld en houdt de jongere nog één grote schuld over. Die schuld wordt stapsgewijs terugbetaald, met geld of via een maatschappelijke bijdrage. Daarnaast wordt de jongere twee jaar lang intensief begeleid door het fonds. Anders dan bij 'normale' schuldsanering ligt de focus bij JPF niet op maximale aflossing. Terugkeren naar school, aan het werk gaan of weer stabiliteit vinden is belangrijker.

11. Nieuwe regeling sociale huur sluit onnodig dakloze gezinnen buiten

College voor de Rechten van de Mens (bron: Pont Zorg en Sociaal april 2026)

De overheid wil dakloosheid onder kinderen terugdringen door dakloze gezinnen voorrang te geven op een sociale huurwoning. Dat is een positieve ontwikkeling volgens het College voor de Rechten van de Mens. Tegelijkertijd ziet het College dat de uitwerking van de Regeling versterking regie volkshuisvesting strenge voorwaarden stelt, waardoor veel gezinnen niet in aanmerking komen voor een woning. Hierdoor raken of blijven kinderen alsnog dakloos. In [zijn consultatiereactie](#) roept het College daarom op om de regeling aan te passen.

Recht op adequate huisvesting

Het recht op adequate huisvesting speelt in deze regeling een cruciale rol. Dit mensenrecht betekent dat mensen het recht hebben om ergens veilig, vreedzaam en waardig te kunnen wonen. Huisvesting is bovendien een basisvoorwaarde voor de bescherming en verwezenlijking van andere mensenrechten, zoals arbeid, onderwijs en gezondheid. De overheid is verplicht om ervoor te zorgen dat iedereen toegang heeft tot huisvesting. Dit betekent ook dat zij actief maatregelen moeten nemen om dakloosheid tegen te gaan.

Regeling versterking regie volkshuisvesting

De Wet versterking regie volkshuisvesting, die nog niet in werking is getreden, legt vast welke groepen verplicht voorrang krijgen bij sociale huurwoningen. Onlangs is hier de groep 'dakloze gezinnen met kinderen' aan toegevoegd. De ontwerpregeling waar het College op reageert beschrijft de voorwaarden waaraan deze groepen moeten voldoen om voorrang te kunnen krijgen. In het advies heeft het College gekeken naar de eisen voor de groep dakloze gezinnen met kinderen. Hoewel het goed is dat deze groep voorrang krijgt, zijn er ook veel knelpunten:

- **Onderscheid tussen verschillende groepen dak- en thuisloze mensen**

Onder de Wet versterking regie volkshuisvesting en de bijbehorende regeling krijgen alleen dakloze mensen die uit een opvang of instelling komen en dakloze gezinnen met kinderen voorrang. Andere dak- en thuisloze mensen (de overgrote meerderheid) vallen buiten de wet. Het College maakt zich hier zorgen over omdat er voor deze groep geen andere oplossingen zijn. Mensenrechtenverdragen maken geen onderscheid tussen verschillende dak- en thuisloze mensen: iedereen die dakloos is, bevindt zich in een zeer kwetsbare positie. De overheid moet daarom de belangen van alle dakloze mensen meewegen. Dat gebeurt nu onvoldoende. In het advies herhaalt het College daarom de oproep om iedereen die dak- en/of thuisloos is, als verplichte urgentiecategorie aan te merken.

- **Belangen en rechten van kinderen moeten worden meegewogen en een eerste overweging vormen**

Het doel van de regeling om dakloosheid onder kinderen tegen te gaan is positief. Tegelijk raakt de regeling direct de belangen van kinderen en kan het ook veel (negatieve) gevolgen voor hen hebben. Kinderen kunnen namelijk alsnog dakloos raken wanneer hun gezin niet aan de strenge voorwaarden voor voorrang voldoet. Bij het formuleren van de voorwaarden is hier onvoldoende rekening mee gehouden. Volgens het Kinderrechtenverdrag moeten de belangen en rechten van kinderen altijd voorop staan. Het College vindt daarom dat de minister de regeling alsnog moet afwegen tegen de belangen en rechten van kinderen. Op basis van de uitkomsten moet de regeling worden aangepast.

- **De voorwaarde dat de (dreigend) dakloze situatie niet de eigen schuld mag zijn moet geschrapt worden**

Eén van de voorwaarden waar een gezin aan moet voldoen is dat het niet hun eigen schuld mag zijn dat zij (dreigend) dakloos zijn. Dat is bijvoorbeeld het geval als een gezin te weinig voorbereidingen heeft genomen voordat hun tijdelijke huurcontract afloopt. We vinden dat de manier waarop deze eis is opgeschreven veel ruimte openlaat voor verschillende interpretaties. Daardoor kunnen gelijke gevallen in verschillende gemeenten worden beoordeeld, met ook een mogelijk risico op discriminatie. Verder zien we een risico dat deze voorwaarde ertoe kan leiden dat kinderen ernstig worden

benadeeld door het handelen van hun ouders. Dit staat op gespannen voet met het Kinderrechtenverdrag.

Regeling moet terug naar de tekentafel

Het College is blij dat de overheid maatregelen neemt om dakloosheid onder kinderen terug te dingen. Bovengenoemde knelpunten moeten echter worden opgelost; de regeling moet terug naar de tekentafel om dit doel te bereiken. Alleen zo kan het recht op adequate huisvesting voor mensen in de meest kwetsbare posities worden gewaarborgd.

12. Wat is de impact van de Participatiewet in Balans op gemeenten?

Binnenlands Bestuur 7 april 2026

Beeld: Shutterstock

Wat is de participatiewet in balans?

De "Participatiewet in Balans" is een wetsvoorstel dat de Nederlandse Participatiewet wil vereenvoudigen. Het is gericht op het versterken van bestaanszekerheid en het stimuleren van arbeidsparticipatie met meer vertrouwen en minder complexe regels. Het omvat ruim twintig maatregelen, verdeeld over drie sporen met als doel een betere aansluiting op de leefwereld van burgers en een eerlijkere, eenvoudiger uitvoerbare wet.

De huidige Participatiewet (ingevoerd in 2015) had als uitgangspunt: Iedereen die kan werken, moet werken of meedoen, met zo min mogelijk uitzonderingen. In de praktijk bleek echter dat de wet te streng en wantrouwend was. Mensen kwamen onbedoeld in de problemen en er was weinig ruimte voor maatwerk voor gemeenten. Het kabinet concludeerde dat de balans was doorgeslagen naar controle en handhaving. Dit ging ten koste van vertrouwen, bestaanszekerheid en belemmerde mensen soms juist om stappen te zetten richting werk.

Drie sporen

De hervorming van de Participatiewet bestaat uit drie sporen die hieronder kort worden toegelicht.

- *Spoor 1: Vertrouwen en menselijke maat*
De overheid wil minder wantrouwen richting burgers en meer ruimte bieden voor herstel van fouten. Zo mogen gemeenten vaker eerst waarschuwen, in plaats van direct een boete te geven, en wordt er minder snel volledig teruggevorderd bij kleine fouten. Er is wel strengere handhaving als er sprake is van opzet of fraude.
Uitgangspunt: Mensen maken soms fouten, dat maakt hen nog geen fraudeur.
- *Spoor 2: Bestaanszekerheid en eenvoud*
Regels worden eenvoudiger en moeten zorgen voor meer financiële rust. Werken moet lonen. Zo komt er meer ruimte om bij te verdienen naast de bijstand, wordt er soepel omgegaan met giften (van bijv. familie) en wordt de kostendelersnorm minder streng. Ook is het doel om regels rondom vermogen te versimpelen.
Uitgangspunt: Mensen moeten niet bang zijn om te werken of hulp te ontvangen.
- *Spoor 3: Participatie en ondersteuning naar werk*
Dit spoor gaat over meedoen in de samenleving, met of zonder betaald werk. Gemeenten krijgen meer ruimte voor maatwerk, de administratieve last voor werkgevers wordt verminderd en er komt meer focus op scholing, ontwikkeling en maatschappelijke deelname. Niet iedereen hoeft direct naar betaald werk als dat (nog) niet haalbaar is.
Uitgangspunt: Participatie is meer dan betaald werk.

Best Practice Gemeente

<https://www.wyzer.nl/werken-in/>

heeft een opdracht uitgevoerd bij een middelgrote gemeente om inzicht te krijgen in de impact van de 23 wijzigingen uit het Wetsvoorstel Participatiewet in Balans. Dit is vertaald naar een uitvoerbaar implementatieplan voor de gemeente.

In onderstaande afbeelding zijn de belangrijkste stappen uit deze opdracht weergegeven.

Spoor 1 - Participatiewet in Balans

Onze bijdrage in Fase 1 (2026) en Fase 3 (2027)

Wat wij deden in Fase 1 (2026)

Impactanalyse & Implementatie voor eerste 11 wijzigingen

IST-SOLL
Analyse met
kernteam

Visuele
werksessie

Gevolgen voor
beleid, ICT &
processen

Concreet
implementatie
plan

Digitale
stroken-
planningstool

Wat wij deden in Fase 3 (2027)

Analyse & Implementatie voor resterende 12 wijzigingen

Zelfde aanpak
toegepast

Samenwerking
met Werkbedrijf

Cultuur- en
Werkwijzeverandering

Advies over
keuzes (DigiD)

Team her-
beoordelingen

Na afronding van de eerste wijzigingen is dezelfde aanpak toegepast

Onze impact in één oogopslag

- ✓ Spoor 1 volledig geanalyseerd
- ✓ Implementatieplan voor 23 wijzigingen
- ✓ Samenwerking versterkt
- ✓ Organisatie toekomstbestendig

Wyzer
Maak morgen

Hoe nu verder?

In 2027 moeten de wijzigingen van spoor 1 van de Participatiewet in Balans definitief worden ingevoerd. Gemeenten staan echter nu al midden in de voorbereiding. Het jaar 2026 is daarbij een belangrijk overgangsjaar, waarin een deel van de wijzigingen al ingaat en gemeenten tegelijkertijd de ruimte krijgen om zich voor te bereiden op de volledige invoering.

De invoering van deze 23 wijzigingen vraagt veel van gemeenten. Het gaat niet alleen om het aanpassen van beleid, maar ook om veranderingen in de dagelijkse uitvoering. Dit vraagt om het herinrichten van processen, het voorbereiden van medewerkers op nieuwe werkwijzen en het aanpassen van systemen, zodat de nieuwe regels goed worden ondersteund. Tegelijkertijd staan gemeenten voor de opgave om keuzes te maken in de lokale invulling van de wet en om na te denken over monitoring en borging van de uitvoering.

De komende jaren staan daarom niet alleen in het teken van implementeren, maar vooral van leren, ontwikkelen en bijsturen. De echte uitdaging ligt namelijk niet alleen in het invoeren van nieuwe regels, maar in het daadwerkelijk realiseren van wat de wet beoogt: een uitvoerbare Participatiewet met meer ruimte voor maatwerk en ondersteuning die beter aansluit bij de praktijk van inwoners én professionals.

Pas wanneer deze veranderingen ook merkbaar worden in de dagelijkse uitvoering, kan er echt gesproken worden van een Participatiewet die beter in balans is.

13. Persoonlijk contact cruciaal bij vroeg-signalering, maar capaciteit gemeenten remt af (zie ook art. 15)

Divosa (bron Pont zorg en Sociaal 13 april 2026)

Een telefoontje werkt vele malen beter dan een brief bij betalingsachterstanden. Toch gebruiken gemeenten nog vooral e-mail en post, omdat er vaak onvoldoende capaciteit is om inwoners telefonisch te benaderen. Uit de Monitor Vroeg-signalering Schulden van Divosa blijkt dat telefonisch contact in 62 procent van de gevallen leidt tot een reactie van inwoners. Bij brieven en e-mails is dat slechts 7 procent.

Gemeenten zijn wettelijk verplicht om inwoners met betalingsachterstanden te benaderen als zij betalingsachterstanden hebben op de vaste lasten huur, energie, drinkwater en de zorgverzekering. Door tijdig hulp aan te bieden, proberen gemeenten te voorkomen dat kleine betalingsproblemen uitgroeien tot problematische schulden.

In de uitvoering van deze taak zijn gemeenten deels afhankelijk van de gegevens die zij ontvangen van de zogeheten vastenlastenpartners. Deze partijen zijn verplicht om minimaal het postadres te delen. Als het adres het enige is wat gemeenten ontvangen, is hun mogelijkheid om contact te zoeken zeer beperkt.

Meer telefoonnummers, maar nog weinig telefoontjes

Sinds de invoering van de wet in 2021 is een belangrijke ontwikkeling zichtbaar: de signaalpartners delen steeds vaker ook telefoonnummers. Dit biedt gemeenten de mogelijkheid om persoonlijker en effectiever contact te leggen. Toch lukt het gemeenten nog te weinig om die effectievere aanpak toe te passen.

Volgens Divosa blijven kansen liggen door capaciteitsproblemen. Gemeenten hebben simpelweg niet genoeg middelen om voldoende personeel in te zetten voor telefonisch contact. Daardoor vallen zij terug op brieven en e-mails.

Lees het verhaal van gemeente Heemskerk: ['Wij moeten met minder fte's efficiënter te werk gaan'](#)

Gemeenten ontvingen in 2025 ruim een miljoen signalen van betalingsachterstanden. Met zo'n 814.000 adressen hebben ze contact gezocht. Toch werd gemiddeld slechts één op de vijf inwoners bereikt. Divosa benadrukt dat vroeg-signalering alleen succesvol kan zijn als signalen ook daadwerkelijk worden opgevolgd met persoonlijk contact als een telefoontje of huisbezoek. Dat vraagt personele capaciteit en dus voldoende middelen.

Noodzakelijke voorwaarde

In 2029 zou 40% van de mensen met een betalingsachterstand moeten reageren op het hulpaanbod van de gemeente. Dit streven valt onder de bestuurlijke afspraken die Divosa, NVVK, de VNG, vaste-lasten-partijen en het ministerie van SZW willen maken om vroeg-signalering te verbeteren. Een noodzakelijke voorwaarde is wel dat gemeenten kunnen rekenen op minimaal 20 miljoen euro per jaar, om voldoende capaciteit te organiseren om signalen tijdig én kwalitatief op te pakken.

Divosa roept het Rijk dringend op om dit bedrag niet alleen voor 2026 toe te kennen, maar structurele financiering te bieden. Zonder deze financiële impuls komt vroeg-signalering serieus in de knel: meer signalen, maar geen capaciteit om ze op te pakken.

14. Nederlanders laten miljard aan toeslagen liggen: vooral op deze momenten missen zij onbewust financiële steun

De Telegraaf 17 april 2026

AMSTERDAM - Nederlanders laten jaarlijks voor ruim 1 miljard euro aan toeslagen liggen. Zij vragen de financiële steun voor het betalen van de huur, kinderopvang en zorgkosten niet aan, omdat zij denken dat zij er geen recht op hebben.

Maar dat is dikwijls niet terecht, benadrukt Japke Kaastra, hoofd financiële gezondheid bij ING. Zij wijst op een rapport van het CPB, waaruit eerder is gebleken dat 700.000 huishoudens ten onrechte geen toeslagen aanvragen bij de overheid. Zij vermoedt dat dit aantal inmiddels nog groter is geworden.

Veel ouders maken flinke inkomensval zodra hun kind 18 jaar wordt: 'Dit vergroot kansenongelijkheid'

Volgens Kaastra laten mensen vooral onbewust geld liggen. Slechts 34 procent van de Nederlanders die moeilijk rond kunnen komen, heeft volgens een nieuw ING-onderzoek in het afgelopen jaar namelijk uitgezocht of zij in aanmerking komen voor een toeslag. En liefst zes op de tien Nederlanders die vorig jaar een verandering in hun privésituatie hebben meegemaakt, zoals baanverlies, gezinsuitbreiding, echtscheiding of pensionering, controleerden zelfs helemaal niet of zij toeslagen konden krijgen. „Terwijl dat juist de momenten zijn om dat wel te doen“, stelt Kaastra. Tevens weten veel personen niet dat zij ook toeslagen met terugwerkende kracht kunnen krijgen over het voorgaande jaar.

Geen extraatje

Volgens Kaastra is het een maatschappelijk probleem als te veel mensen de toeslagen niet aanvragen waar zij wel degelijk recht op hebben. „Een toeslag is geen extraatje, maar onderdeel van het sociaal minimum. Het niet benutten daarvan kan leiden tot financiële stress, schulden of heel moeilijk rondkomen“, legt zij uit. „Wel of geen toeslag ontvangen, kan ook het verschil zijn tussen drie of vier keer boodschappen in de maand kunnen doen.“

[Belastingdienst vindt nu nog stukken die relevant waren voor toeslagenenquête](#)

Toeslagen zijn er trouwens niet alleen voor mensen met een uitkering. Werkenden met een bescheiden inkomen, gepensioneerden en zzp'ers maken volgens Kaastra ook opvallend vaak geen gebruik van hun recht op toeslagen.

Om daar iets aan te doen, kunnen ING-klanten vanaf nu in de app van de bank controleren of zij recht hebben op een toeslag. „In deze toeslagencheck krijgen onze klanten eerst een paar vragen over hun inkomen, bezittingen en gezins- en woonsituatie. Blijken zij mogelijk recht te hebben op toeslagen, dan worden zij doorverwezen naar de juiste aanvraagpagina van de overheid. Het daadwerkelijke aanvragen moeten klanten zelf doen.“

Miljoenen klanten

Hulporganisatie Geldfit heeft al een soortgelijke potjes-check in de lucht. ING kan met haar toeslagencheck nog meer mensen bereiken, omdat de bank ruim acht miljoen klanten in Nederland bedient. „De app is ook een omgeving waarin klanten toch al met hun geldzaken bezig zijn.“

[Jongeren zien achteraf betalen niet als lenen: 'Bedrijven moeten stoppen met betaalmethode vanwege problemen'](#)

ING is volgens Kaastra bereid om de kennis en ervaring van het online hulpmiddel met andere Nederlandse banken te delen, zodat ook hun klanten erachter kunnen komen of zij mogelijk recht hebben op toeslagen. De Britse Lloyds Bank heeft al eerder zo'n toeslagentool gelanceerd.

15. VNG: bezuinigingen vanaf 2027 bemoeilijken schuldpreventie

[Koen Enneking](#) Binnenlands Bestuur 17 april 2026

Vooral door personeelstekorten kiezen gemeenten in de praktijk vaak voor minder effectieve manieren om problematische schulden te voorkomen.

© Beeld: Shutterstock

Het wegvallen van middelen voor vroeg-signalering vanaf 2027, zoals aangekondigd in de Voorjaarsnota, zet gemeenten onder druk. Dat stelt de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), die waarschuwt dat het hierdoor moeilijker wordt om signalen van betalingsachterstanden adequaat op te volgen en te investeren in voldoende personeel. De gemeentekoepel roept het kabinet dan ook met klem op om gemeenten structurele financiering te bieden, zodat zij signalen van betalingsachterstanden tijdig en effectief kunnen opvolgen.

Uit cijfers van Divosa [blijkt](#) dat gemeenten vorig jaar ruim een miljoen signalen van betalingsachterstanden ontvingen. In ongeveer 814.000 gevallen werd contact gezocht, maar gemiddeld werd slechts één op de vijf inwoners daadwerkelijk bereikt. Volgens de VNG [ontbreekt](#) het gemeenten aan voldoende capaciteit om signalen effectief op te volgen, met name via persoonlijk contact zoals telefonische benadering of huisbezoeken.

Bellen boven brieven

Juist dat persoonlijke contact blijkt het meest effectief. In 62 procent van de gevallen leidt telefonisch contact tot een reactie, terwijl brieven en e-mails [slechts 7 procent respons](#) opleveren. Toch kiezen gemeenten in de praktijk vaak voor deze minder effectieve weg, vooral door een gebrek aan personeel.

Vaste lasten

Sinds de wettelijke verankering van vroeg-signalering in 2021 ontvangen gemeenten signalen van zogenoemde vaste lastenpartners, zoals drinkwaterbedrijven, energieleveranciers, verhuurders en zorgverzekeraars. Doel is om inwoners vroegtijdig hulp aan te bieden en te voorkomen dat schulden problematisch worden.

Verbeterplan

Om de aanpak te verbeteren, werkte de VNG samen met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Divosa, de Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet (NVVK) en vertegenwoordigers van vaste lastenpartners aan een verbeterplan. Dat zou in april 2026 worden ondertekend, maar staat volgens de gemeentekoepel nu onder druk door het wegvallen van financiering.

Uitstel

Met het wegvallen van de middelen uit de Voorjaarsnota kan het verbeterplan nu niet worden uitgevoerd, meent de VNG. De organisatie wil de bestuurlijke afspraken daarom pas ondertekenen als er voldoende zekerheid is over structurele middelen. In overleg met minister van Sociale Zaken Hans Vijlbrief (D66) is besloten de ondertekening uit te stellen. In mei gaat de VNG weer in gesprek met de bewindsman. Dan beslissen ze of ze de afspraken gaan ondertekenen.

Meicirculaire

De VNG benadrukt dat gemeenten zich willen blijven inzetten voor betere vroeg-signalering en dienstverlening aan inwoners. Daarvoor is volgens de koepel meerjarige financiële zekerheid essentieel, onder meer via het veiligstellen van middelen in de meicirculaire. Ook pleit de VNG voor een toekomstbestendig stelsel, zodat gemeenten signalen effectief kunnen blijven opvolgen.

16. Betere online dienstverlening: nieuwe e formulieren beschikbaar

Bron: gemeente Sittard-Geleen april 2026

We zetten een belangrijke stap in het vernieuwen van onze digitale dienstverlening. Vanaf nu staan de eerste nieuwe e formulieren live, volgens het principe van Open Formulieren. Een open source formulierplatform dat gemeenten samen bouwen en verbeteren. Met de overstap naar Open Formulieren zetten we een concrete en zichtbare stap in het Common Ground traject. Een mooie mijlpaal!

We hebben ongeveer 140 digitale formulieren op onze gemeente- en Vidar websites. Dat gaat van eenvoudige formulieren met contactgegevens tot complexe formulieren, zoals verhuizen of het aanvragen van een uitkering. Deze formulieren sluiten nog niet goed aan bij de uitgangspunten van Common Ground. Dit betekent dat we gegevens nog maar één keer opslaan (in plaats van elk team een eigen kopie heeft) en alle gemeenten dezelfde standaarden en techniek gebruiken om gegevens uit te wisselen.

Waarom deze overstap?

Met de nieuwe open digitale formulieren kunnen we:

- een betere online dienstverlening aan onze inwoners bieden;
- slimmer samenwerken met andere gemeenten door te hergebruiken wat er al is;
- beter voldoen aan eisen voor digitale toegankelijkheid, waardoor formulieren ook goed te gebruiken zijn voor mensen met bijvoorbeeld een visuele beperking;
- formulieren verbeteren met de kennis en ervaring die we de afgelopen jaren hebben opgedaan;
- concreet invulling geven aan de Common Ground werkwijze.

Wat hebben we gedaan?

De overstap was geen simpele druk op de knop. Het projectteam heeft de afgelopen maanden hard gewerkt. We zijn gestart met het omzetten van bestaande formulieren naar Open Formulieren en zijn bewust begonnen met de meest eenvoudige formulieren. Waar mogelijk hergebruiken we formulieren van andere gemeenten. Als dat niet kan, passen we onze eigen formulieren aan.

Achter de schermen is gewerkt aan de basis, zoals vormgeving en de standaard e-mails die inwoners ontvangen na het invullen van een formulier. Er is ook goed gekeken naar gegevensverwerking (privacy) en veiligheid van systemen. We zijn trots op de basis die er nu staat.

Wat merken we nu?

We zitten nu in een overgangsfase: sommige formulieren staan nog in het oude systeem, andere al in Open Formulieren. Stap voor stap zetten we meer formulieren over. Per team of domein willen we dit zoveel mogelijk gebundeld doen, zodat we in één keer laten zien wat er verandert. We komen hiervoor langs bij teams om toe te lichten wat we doen en om samen nieuwe formulieren door te lopen: klopt alles en kan het beter?

Kortom: met deze eerste formulieren laten we zien dat Common Ground geen abstract traject is, maar dat het echt zichtbaar resultaat oplevert voor onze inwoners!

17. Armoedescan 2024

CBS (bron: Pont Zorg en Sociaal 21 April 2026)

Dashboard dat inzicht geeft in de groep financieel kwetsbaren per gemeente. De Armoedescan van het CBS is een dashboard dat inzicht geeft in de groep financieel kwetsbare personen in verschillende Nederlandse gemeenten. Het dashboard bestaat uit twee delen, de Basis Armoedescan en de Lokale Armoedescan.

De Basis Armoedescan

De Basis Armoedescan geeft voor alle gemeenten in Nederland basisinformatie over de doelgroep. De doelgroep is gebaseerd op de hoogte van het inkomen uitgedrukt in een

percentage van het sociaal minimum. De scan biedt vervolgens inzicht in de omvang van deze groep, hun kenmerken en in welke wijken of buurten ze wonen binnen de gemeente. Tot slot geeft het dashboard inzicht in de ontwikkeling door de tijd en kunnen gemeenten met elkaar en het landelijke cijfer vergeleken worden.

De Lokale Armoedescan

De Lokale Armoedescan biedt inzicht in het bereik van de lokale minimaregelingen. Het laat zien welk percentage van de minima in een gemeente gebruikmaakt van de lokale regelingen. Aangezien de lokale minimaregelingen verschillen per gemeente en niet landelijk worden verzameld, is de lokale armoedescan niet voor alle gemeenten beschikbaar. Op dit moment zijn alleen de inzichten voor de gemeenten Arnhem, Dordrecht, Leiden, 's-Gravenhage, Groningen, de Kempengemeenten (Bergeijk, Bladel, Eersel, Reusel-de Mierden en Oirschot), Nijmegen, Schagen en Zwolle opgenomen.

<https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2026/17/armoedescan-2024>